

УЗАГАЛЬНЕННЯ
судової практики
Краматорського міського суду Донецької області
про обрання, продовження, зміну та скасування запобіжних заходів у вигляді
тримання під вартою та домашнього арешту за 2018 – перше півріччя 2019 року

місто Краматорськ
2019

Узагальнення судової практики Краматорського міського суду Донецької області про обрання, продовження, зміну та скасування запобіжних заходів у вигляді тримання під вартою та домашнього арешту за 2018 – перше півріччя 2019 року підготовлене суддею-спікером Краматорського міського суду Донецької області Михальченко А.О. на виконання листа Верховного Суду №2090/0/2 від 12 липня 2019 та листа Донецького апеляційного суду №3.16-12м/179/2019 від 17.07.2019.

При підготовці узагальнення використані обліково-статистичні дані Краматорського міського суду та проаналізовано 882 ухвали слідчих суддів суду про обрання, продовження, зміну та скасування запобіжних заходів у вигляді тримання під вартою та домашнього арешту за 2018 – перше півріччя 2019 року.

Статтею 29 Конституції України закріплено право кожної людини на свободу та особисту недоторканність. Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом.

Стаття 5 Європейської конвенції з прав людини гарантує, що кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом: а) законне ув'язнення особи після засудження її компетентним судом; б) законний арешт або затримання особи за невиконання законного припису суду або для забезпечення виконання будь-якого обов'язку, встановленого законом; с) законний арешт або затримання особи, здійснене з метою допровадження її до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення або якщо обґрунтовано вважається необхідним запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення; d) затримання неповнолітнього на підставі законного рішення з метою застосування наглядових заходів виховного характеру або законне затримання неповнолітнього з метою допровадження його до компетентного органу; е) законне затримання осіб для запобігання поширенню інфекційних захворювань, законне затримання психічнохворих, алкоголіків або наркоманів чи бродяг; f) законний арешт або затримання особи з метою запобігання її недозволеному в'їзду в країну чи особи, щодо якої провадиться процедура депортації або екстрадиції.

Приписами статті 12 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) встановлено, що під час кримінального провадження ніхто не може триматися під вартою, бути затриманим або обмеженим у здійсненні права на вільне пересування в інший спосіб через підозру або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення інакше як на підставах та в порядку, передбачених цим Кодексом.

Кожен, кого затримано через підозру або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення або інакше позбавлено свободи, повинен бути в найкоротший строк доставлений до слідчого судді для вирішення питання про законність та обґрунтованість його затримання, іншого позбавлення свободи та подальшого тримання. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого судового рішення про тримання під вартою.

Затримання особи, взяття її під варту або обмеження в праві на вільне пересування в інший спосіб під час кримінального провадження, здійснене за відсутності підстав або з порушенням порядку, передбаченого цим Кодексом, тягне за собою відповідальність, установлену законом.

Статтею 131 КПК України визначено, що заходи забезпечення кримінального провадження застосовуються з метою досягнення дієвості цього провадження.

Різновидом заходів забезпечення кримінального провадження є запобіжні заходи. (п. 9 ч.2 ст.131 КПК України)

Заходи забезпечення кримінального провадження застосовуються на підставі ухвали слідчого судді або суду, за винятком випадків, передбачених цим Кодексом.

Клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження на підставі ухвали слідчого судді подається до місцевого загального суду, у межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування.

Згідно обліково-статистичних даних до Краматорського міського суду Донецької області:

- за період з 01 січня 2018 року по 31 грудня 2018 року надійшло 388 клопотань про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, з них: задоволено – 101, відмовлено у задоволенні – 33; повернуто – 20; залишено без розгляду – 224; не розглянуто у вказаний період – 10 (розглянуті у 2019 році).

- за період з 01 січня 2019 по 30 червня 2019 року надійшло 213 клопотань про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, з них: задоволено – 70, відмовлено у задоволенні – 13; повернуто – 24; залишено без розгляду – 11; не розглянуто на день підготовки узагальнення – 95.

- за період з 01 січня 2018 року по 31 грудня 2018 року надійшло 101 клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, з них: задоволено – 83, відмовлено у задоволенні – 7; повернуто – 6; залишено без розгляду – 5.

- за період з 01 січня 2019 по 30 червня 2019 року надійшло 59 клопотань про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, з них: задоволено – 46, відмовлено у задоволенні – 8; повернуто – 4.

- за період з 01 січня 2018 року по 31 грудня 2018 року надійшло 35 клопотань про продовження строку дії запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, з них: задоволено – 34; повернуто – 1.

- за період з 01 січня 2019 по 30 червня 2019 року надійшло 21 клопотання про продовження строку дії запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, з них: задоволено – 18; повернуто – 1; не розглянуто на день підготовки узагальнення – 2.

- за період з 01 січня 2018 року по 31 грудня 2018 року надійшло 22 клопотання про продовження строку дії запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, з них: задоволено – 18; повернуто – 2, залишено без розгляду – 2.

- за період з 01 січня 2019 по 30 червня 2019 року надійшло 31 клопотання про продовження строку дії запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, з них: задоволено – 25; повернуто – 3; залишено без розгляду – 3.

- за період з 01 січня 2018 року по 31 грудня 2018 року надійшло 7 клопотань про зміну запобіжного заходу, з них: задоволено – 3; відмовлено – 2; залишено без розгляду – 2.

- за період з 01 січня 2019 по 30 червня 2019 року надійшло 5 клопотань про зміну запобіжного заходу, з них: задоволено – 2; відмовлено – 3.

Положення щодо обрання, продовження, зміну та скасування запобіжних заходів визначені главою 18 КПК України.

Так, відповідно до ст.176 КПК України домашній арешт та тримання під вартою є запобіжними заходами, які застосовуються: під час досудового розслідування - слідчим суддею за клопотанням слідчого, погодженим з прокурором, або за клопотанням прокурора, а під час судового провадження - судом за клопотанням прокурора.

Слідчий суддя, суд відмовляє у застосуванні запобіжного заходу, якщо слідчий, прокурор не доведе, що встановлені під час розгляду клопотання про застосування запобіжних заходів обставини, є достатніми для переконання, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів, передбачених частиною першою цієї статті, не може запобігти доведеним під час розгляду

ризика або ризикам. При цьому найбільш м'яким запобіжним заходом є особисте зобов'язання, а найбільш суворим - тримання під вартою. (ч. 3 ст.176 КПК України).

За період з 01.01.2018-30.06.2019 слідчими суддями Краматорського міського суду у задоволенні клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою через не доведення слідчим, прокурором обставини, які є достатніми для переконання, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів, передбачених частиною першою ст.176 КПК України, відмовлено у 40 випадках (6,66% від загальної кількості клопотань), з яких:

- у 15 випадках відмовлено у триманні під вартою з одночасним обранням більш м'якого запобіжного заходу у вигляді цілодобового домашнього арешту з покладенням відповідних обов'язків (ч.5 ст.194 КПК України);

Так, ухвалою слідчого судді Краматорського міського суду Донецької області Заборського В.О. по справі №234/10960/18 (провадження №1-кк/234/4047/18) відмовлено у задоволенні клопотання слідчого про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою Пузача А.С., підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.3 ст.186 КК України.

При цьому встановлено, що доводи сторони обвинувачення про те, що підозрюваний може незаконно впливати на потерпілу достатнім обсягом доказів не підтверджені і з цих підстав слідчим суддею до уваги не прийняті.

Слідчим суддею встановлена наявність обґрунтованої підозри та ризиків, передбачених п. п. 1,5 ч.1 ст.177 КПК України, що є підставою для обрання запобіжного заходу, але також враховано, що підозрюваний Пузач А.С. має постійне місце проживання у м. Краматорську, за яким проживає разом із батьком, також у місті Краматорську проживає його бабуся похилого віку, після звільнення з місця відбування покарання, яке знаходиться на непідконтрольній владі України території у м. Макіївка повернувся до м. Краматорська, працює неофіційно, щиро кається у вчиненому. За таких обставин слідчий суддя прийшов до висновку про те, що стороною обвинувачення не доведено достатніх мотивів щодо неможливості застосування до підозрюваного більш м'якого запобіжного заходу для запобігання ризикам, зазначеним у клопотанні.

Посилаючись на ч.4 ст.194 КПК України слідчий суддя застосував до Пузача А.С. запобіжний захід у вигляді цілодобового домашнього арешту за місцем проживання, а також поклав на підозрюваного додаткові обов'язки у відповідності до ч.5 ст.194 КПК України.

В апеляційному порядку ухвала не оскаржувалась.

Ухвалою слідчого судді Краматорського міського суду Донецької області Сухоручко Ю.О. від 13.04.2018р. (справа №234/4949/18; провадження №1-кк/234/1754/18) клопотання слідчого, в межах кримінального провадження за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 369 КК України про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою відносно Бутка М.А., залишено без задоволення.

Застосовано до підозрюваного Бутка М.А. запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, за місцем фактичного проживання, строком на два місяці, з 13 квітня 2018 року до 12 червня 2018 року, заборонивши йому залишати житло цілодобово. Покладені додаткові обов'язки.

В обґрунтування прийнятого рішення слідчий суддя в ухвалі послався на те, що слідчий та прокурор хоча і довели обґрунтованість підозри зібраними матеріалами, проте не довели неможливості застосування більш м'якого запобіжного заходу.

При цьому слідчим суддею враховано міцні соціальні зв'язки Бутка М.А., відсутність судимостей, а також те, що обрання найсуворішого запобіжного заходу лише з підстав тяжкості покарання, що загрожує підозрюваному, є недопустимим.

За результатами апеляційного перегляду ухвала залишена без змін.

Ухвалою слідчого судді Краматорського міського суду Марченко Л.М. від 15.03.2018 (справа №234/2486/18; провадження №1-кс/234/1246/18) в задоволенні клопотання слідчого в ОВС третього СВ СУ прокуратури Донецької області про застосування до Сікалова Є.А., підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст.307 КК України, запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою відмовлено.

Застосовано до підозрюваного запобіжний захід у вигляді домашнього арешту за зареєстрованим місцем проживання строком на два місяці в межах строку досудового розслідування, тобто з 15.03.2018 року до 14.05.2018 року, заборонивши йому залишати житло цілодобово.

Обґрунтовуючи своє рішення слідчий суддя зазначив, що застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою щонайбільше обмежує права громадянина, тому повинно бути викликаним реальною необхідністю, що знаходить свій вираз в обґрунтуванні та мотивуванні подання слідчого та постанові судді. Європейський Суд з прав людини у рішенні по справі «Смирнови проти Росії» вказав, що якщо держава не приведе «відповідних і достатніх» підстав для тримання під вартою обвинуваченої в правопорушенні особи, така особа завжди повинна бути звільнена після затримання і перебувати на свободі до початку судового розгляду її справи. У рішенні по справі «Лабіта проти Італії» Європейський Суд зазначив, що підстави, на які спиралися органи влади Італії, тобто небезпека чинення тиску на свідків та ризик фальсифікації доказів, небезпека з боку обвинуваченого, складність справи та вимоги розслідування мають надто загальний характер, хоча, на перший погляд, заслуговують на довіру. Судові органи не вказали жодного факту, який міг би довести, що зазначені підстави справді існували. Тобто, мають бути конкретні докази можливої неправомірної поведінки особи.

З клопотання та досліджених матеріалів кримінального провадження вбачається, що про обґрунтованість підозри у скоєнні Сікаловим Є.А. даного кримінального правопорушення можуть свідчити об'єктивні дані, які впливають, зокрема, з протоколів допиту свідків, протоколу огляду, висновків судових експертиз, зокрема хімічної експертизи, та з інших зібраних доказів. В рамках даного кримінального провадження проведені НСРД.

До уваги прийняті дані, що характеризують особу підозрюваного, відомості про наявність судимості, майновий та сімейний стан, стан здоров'я та інші обставини, зазначені в ст.178 КПК України.

За результатами апеляційного перегляду ухвала залишена без змін.

- у 19 випадках відмовлено у триманні під вартою з одночасним обранням більш м'якого запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту у певний проміжок часу з покладенням відповідних обов'язків (ч.5 ст.194 КПК України);

Так, ухвалою слідчого судді Краматорського міського суду Донецької області Переверзевої Л.І. від 10.10.2018 (справа №234/9304/17; провадження №1-кс/234/5878/18) у задоволенні клопотання заступника начальника другого ВРКП СУФР ГУ ДФС в Донецькій області про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою відносно Латарцевої Л.В. відмовлено.

Застосовано відносно Латарцевої Л.В., підозрюваної у скоєнні кримінальних правопорушень, передбачених статтями 212 ч. 3, 15 ч. 2, 191 ч. 5 КК України, запобіжний захід у вигляді домашнього арешту на строк до 8 грудня 2018 року, заборонивши останній в період часу з 19 години 00 хвилин до 07 години 00 хвилин наступної доби залишати житло.

Ухвала обґрунтована тим, що слідчий суддя вважає недоведеним існування ризиків, що підозрювана може знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення; вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується.

Прокурором не доведено неможливість застосування відносно Латарцевої Л.В. більш м'якого запобіжного заходу для запобігання ризикам зазначеним у клопотанні.

Слідчий суддя прийшов висновку, що відносно Латарцевої Л.В. можливо обрати більш м'який запобіжний захід, ніж зазначений у клопотанні, який забезпечить виконання покладених на підозрювану процесуальних обов'язків. З урахуванням особи Латарцевої Л.В., слідчий суддя обрав відносно підозрюваної запобіжний захід у вигляді застави, поклавши на неї відповідні обов'язки, передбачені ст. 194 КПК України.

Також при обранні вищезазначеного запобіжного заходу слідчий суддя врахував міцність соціальних зв'язків Латарцевої Л.В., наявність в неї родини, її репутацію, майновий стан.

В апеляційному порядку ухвала не оскаржувалась.

- у 1 випадку відмовлено у триманні під вартою з одночасним обранням більш м'якого запобіжного заходу у вигляді застави з покладенням відповідних обов'язків (ч.5 ст.194 КПК України);

Ухвалою слідчого судді Краматорського міського суду Донецької області Бакуменко А.В. від 29.03.2019 (справа №234/5114/19; провадження №1-кс/234/2515/19) у клопотанні слідчого Першого слідчого відділу Територіального управління Державного бюро розслідувань, розташованого у м. Краматорську про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою відносно Міленіна В.М., підозрюваного у скоєнні кримінального правопорушення, передбаченого ч.3 ст.368 КК України, відмовлено.

Відносно Міленіна В.М. застосовано запобіжний захід у вигляді застави. Розмір застави визначений у межах 80 прожиткових мінімумів для працездатних осіб в сумі 153 680 грн. 00 коп. (сто п'ятдесят три тисячі шістьсот вісімдесят гривень). На підозрюваного покладені додаткові обов'язки.

Ухвала мотивована тим, що під час розгляду клопотання було доведено те, що більш м'який запобіжний захід ніж тримання під вартою забезпечать виконання підозрюваним процесуальних обов'язків, та спробам останнього переховуватись від органу досудового розслідування, знищити, сховати спотворити будь які речі та документи, незаконним чином впливати на учасників кримінального провадження, вчинити інше кримінальне правопорушення або перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином.

Слідчим суддею також враховано тяжкість кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється Міленін В.М., обґрунтованість підозри, тяжкість покарання, що загрожує у разі визнання його винуватим у кримінальному правопорушенні, його вік, стан здоров'я, а саме, що він є інвалідом другої групи позитивно, міцність соціальних зв'язків.

В апеляційному порядку ухвала не оскаржувалась.

- у 5 випадках відмовлено у триманні під вартою з одночасним обранням більш м'якого запобіжного заходу у вигляді особистого зобов'язання з покладенням відповідних обов'язків (ч.5 ст.194 КПК України).

Відповідно до ч. 1 ст. 177 КПК України, метою застосування запобіжного заходу є забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків, а також запобігання спробам: переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду; знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення; незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні; перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином; вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується.

Так, ухвалою слідчого судді Краматорського міського суду Донецької області Бакуменко А.В. від 14.02.2018 (справа №234/1806/18; провадження № 1-кс/234/804/18) відмовлено у задоволенні клопотання старшого слідчого СВ Краматорського ВП ГУНП в Донецькій області про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою Барабанову

І.Ю., підозрюваному у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.1 ст.263 КК України, через недоведеність стороною обвинувачення заявлених у клопотанні ризиків.

Ухвалою слідчого судді Краматорського міського суду Донецької області Марченко Л.М. від 12.03.2018 (справа №234/12115/17; провадження №1-кс/234/1125/18) відмовлено у застосуванні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою Вельбоєнка Д.В., підозрюваного у скоєнні кримінального правопорушення, передбаченого ч.3 ст.307 КК України, через недоведеність прокурором жодного із заявлених у клопотанні слідчого ризиків.

Ухвалою слідчого судді Краматорського міського суду Донецької області Заборського В.О. від 12.02.2019 (справа №234/2440/19; провадження №1-кс/234/1243/19) відмовлено у застосуванні запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту відносно Туча С.В., підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.1 ст.289 КК України, через недоведеність прокурором жодного із заявлених у клопотанні слідчого ризиків.

Крім того, ухвалою слідчого судді Краматорського міського суду Донецької області Данелюк О.М. від 14.02.2019 (справа №234/2622/19; провадження №1-кс/234/1330/19) у задоволенні клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту відносно Лупенка М.В., підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст.185 КК України відмовлено через те, що до вказаної особи ухвалою слідчого судді Слов'янського міськрайонного суду Донецької області від 21.01.2019 у іншому кримінальному провадженні вже застосовано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, строк якого не закінчився. Слідчий суддя дійшов висновку, що слідчий фактично ставить питання про повторне застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту до особи, яка вже перебуває під домашнім арештом, що суперечить положенням ст.181 КПК України та загальним засадам застосування запобіжних заходів.

Вказані судові рішення у апеляційному порядку не оскаржені.

Відповідно до ч. 6 ст. 22 КПК суд, зберігаючи об'єктивність та неупередженість, створює необхідні умови для реалізації сторонами їхніх процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків. У ході судового провадження сторона обвинувачення зобов'язана доводити реальність ризиків, що виправдовують обмеження свободи.

Отже, необґрунтованість клопотань слідчих, прокурорів про обрання або продовження строку дії запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або домашнього арешту досить часто є підставою для відмови у застосуванні або продовженні дії запобіжного заходу.

Відповідно до ч. 2 ст. 177 КПК України підставою застосування запобіжного заходу є наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення, а також наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що підозрюваний, обвинувачений, засуджений може здійснити дії, передбачені частиною першою цієї статті. Слідчий, прокурор не мають права ініціювати застосування запобіжного заходу без наявності для цього підстав, передбачених цим Кодексом.

За період з 01.01.2018-30.06.2019 слідчими суддями Краматорського міського суду у задоволенні клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою через не доведення обґрунтованості підозри відмовлено у 2 випадках.

Так, ухвалою слідчого судді Краматорського міського суду Донецької області Нейло І.М. від 16.05.2018 (справа №234/18662/17; провадження №1-кс/234/2299/18) відмовлено у задоволенні клопотання слідчого в ОВС третього СВ СУ прокуратури Донецької області про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою відносно Ярошенко А.І., підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.4 ст.190 КК України.

Мотивуючи своє рішення слідчий суддя зазначив, що органом досудового розслідування Ярошенко А.І. підозрюється у заволодінні чужим майном шляхом обману і зловживання довірою (шахрайство), вчиненому в особливо великих розмірах.

Оскільки вимога розумної підозри передбачає наявність доказів, які об'єктивно зв'язують підозрюваного з певним злочином, підлягають перевірці висновки сторони обвинувачення про вчинення Ярошенко А.І. злочинних дій.

Перевіряючи доводи та обставини, на які посилаються слідчий та прокурор у клопотанні було з'ясовано, що однією з підстав підозрювати Ярошенко А.І. у вчиненні зазначеного кримінального правопорушення, слідчим зазначено висновок судово-психіатричної експертизи № 1215 від 06.11.2017, згідно якої померлий Ярошенко А.І., укладаючи договори дарування майна на дітей не міг керувати власними діями та передбачати їх наслідки.

У п.17 постанови Пленуму Верховного Суду України від 06 листопада 2009 року №10 "Про судову практику у справах про злочини проти власності" зазначено, що Обов'язковою ознакою шахрайства є добровільна передача потерпілим майна чи права на нього. Коли потерпіла особа через вік, фізичні чи психічні вади або інші обставини не могла правильно оцінювати і розуміти зміст, характер і значення своїх дій або керувати ними, передачу нею майна чи права на нього не можна вважати добровільною.

Враховуючи, що наданий до матеріалів клопотання експертний висновок вказує на те, що колишній чоловік підозрюваної Ярошенко А.І. під час укладання угод дарування в період 24.05.2014 по 12.08.2014 не міг правильно оцінити і зрозуміти зміст, характер і значення своїх дій, передачу права на майно не можна вважати добровільною, тому зазначений доказ, наданий слідчим та прокурором не підтверджують обґрунтовану підозру у вчиненні Ярошенко А.І. кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 190 КК України.

Додані до клопотання інші докази вчиненні Ярошенко А.І. кримінального правопорушення передбаченого ч.4 ст. 190 КК України, а саме пояснення свідків Денисова А.С., Ярошенка А.І. є непереконливими та носять лише характер припущень та міркувань.

Зважаючи на викладене, слідчий суддя прийшов до висновку про помилковість тверджень сторони обвинувачення про вчинення Ярошенко А.І. злочинних дій, передбаченого ч.4 ст. 190 КК України, щодо колишнього чоловіка підозрюваної Ярошенко А.І.

А, відтак, про відсутність обґрунтованої підозри у вчиненні Ярошенко А.І. кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 190 КК України.

Після апеляційного перегляду ухвала слідчого судді залишена без змін.

Ухвалою слідчого судді Краматорського міського суду Донецької області Марченко Л.М. від 28.01.2019 (справа №234/47/19; провадження №1-кк/234/785/19) у застосуванні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою Вітрука Б.С., підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. ст. 15 ч.2, ст.186 ч. 2 КК України, за клопотанням слідчого СВ Краматорського ВП ГУНП в Донецькій області відмовлено через те, що надані та досліджені у судовому засіданні матеріали досудового розслідування вказують на певні сумніви стосовно обґрунтованості та повноти повідомленої Вітруку Б.С. підозри, оскільки як встановлено слідством підозрюваний зник з місця скоєння злочину разом з річчю, якою незаконно заволодів.

В апеляційному порядку ухвала не оскаржувалась

Крім того, ухвалою слідчого судді Краматорського міського суду Нейло І.М. (справа №234/19165/17; провадження №1-кк/234/913/18) у задоволенні клопотання слідчого СВ Краматорського ВП ГУНП в Донецькій області про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою відносно Шаманського О.О. відмовлено через те, що особа не набула статусу підозрюваного станом на день звернення із клопотанням про обрання запобіжного заходу.

Відповідно до ст. 193 КПК України, розгляд клопотання про застосування запобіжного заходу здійснюється за участю прокурора, підозрюваного, обвинуваченого, його захисника, крім випадків, передбачених частиною шостою цієї статті, в якій зазначено, що слідчий суддя, суд може розглянути клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою за відсутності підозрюваного, обвинуваченого, лише у разі, якщо прокурором, крім

наявності підстав, передбачених ст. 177 цього кодексу, буде доведено, що підозрюваний, обвинувачений оголошений у міжнародний розшук. У такому разі після затримання особи і не пізніше як через сорок вісім годин з часу її доставки до місця кримінального провадження слідчий суддя, суд за участю підозрюваного, обвинуваченого розглядає питання про застосування обраного запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або його зміну на більш м'який запобіжний захід, про що постановляє ухвалу.

Наприклад, ухвалою слідчого судді Краматорського міського суду Донецької області Демидовою В.К. від 29.01.2018 (справа №234/998/18; провадження №1-кс/234/512/18) відмовлено у задоволенні клопотання слідчого в ОВС 3-го відділення (з дислокацією в м. Краматорськ) СВ 2-го управління (з дислокацією в м. Маріуполь Донецької області) ГУ СБУ в Донецькій та Луганській областях старшого лейтенанта Ковальова С.С. про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою у зв'язку з неявкою у судові засідання слідчого та прокурора.

Також слід зазначити, що за період з 01.01.2018 по 30.06.2019 235 (39,1%) клопотань органів досудового розслідування про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою залишені без розгляду через те, що були подані до суду одночасно із клопотаннями про дозвіл на затримання з метою приводу. Ухвали слідчих суддів про дозвіл на затримання втратили законної сили з моменту закінчення строку їх дії (п. 2 ч.3 ст.190 КПК України). Особи затримані та доставлені до суду не були, що є підставою для залишення клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою без розгляду. (ч.1 ст.193 КПК України)

Крім того, 61 (10,15%) клопотання органів досудового розслідування про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, домашнього арешту та продовження строку їх дії були повернуті ініціаторам клопотання на підставі їх заяв, що відповідає ст. ст. 2, 26 КПК України.

Клопотання про застосування запобіжного заходу згідно ст. 176 КПК України, розглядається слідчим суддею, судом невідкладно, але не пізніше сімдесяти двох годин з моменту фактичного затримання підозрюваного, обвинуваченого або з моменту надходження до суду клопотання, якщо підозрюваний, обвинувачений перебуває на свободі, чи з моменту подання підозрюваним, обвинуваченим, його захисником до суду відповідного клопотання.

Слідчі судді Краматорського міського суду Донецької області сурове дотримуються вказаних вимог закону. Випадків порушення строків розгляду клопотань про обрання запобіжних заходів не встановлено.

Строк тримання під вартою, відповідно до ст. 197 КПК України, обчислюється з моменту взяття під варту, а якщо взяттю під варту передувало затримання підозрюваного, обвинуваченого, - з моменту затримання. У строк тримання під вартою включається час перебування особи в медичному закладі під час проведення стаціонарної психіатричної експертизи. У разі повторного взяття під варту особи в тому ж самому кримінальному провадженні строк тримання під вартою обчислюється з урахуванням часу тримання під вартою раніше.

Враховуючи той факт, що далеко не завжди момент затримання особи та час затримання вказаний у протоколі затримання особи співпадають між собою, слідчі судді Краматорського міського суду вирішуючи питання про момент затримання беруть до уваги відповідні об'єктивні фактори, до яких відносяться: можливість особою покинути зону обмеження, рівень нагляду та контролю за переміщенням особи, ступінь ізоляції і наявність соціальних контактів, що повністю відповідає сталій практиці Європейського суду з прав людини (наприклад рішення у справах: *Guzzardi v. Italy* (Гуццарді проти Італії), § 95; *H.M. v. Switzerland* (Х.М. проти Швейцарії) § 45; *H.L. the United Kingdom* (Х.Л. проти Сполученого Королівства) § 91; *Storck v. Germany* (Шторк проти Німеччини), § 73).

Встановивши у судовому засіданні час фактично затримання особи слідчі судді суду зазначають саме його при обчисленні початку строку дії запобіжного заходу у разі його обрання.

Крім того, під час розгляду клопотань про обрання/продовження запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою встановлені непоодинокі випадки повідомлення підозрюваним про застосування до них недозволених методів ведення досудового розслідування з боку правоохоронних органів.

Слідчі судді Краматорського міського суду Донецької області отримавши вказані повідомлення керуються приписами ст.206 КПК України, якою встановлені загальні обов'язки судді щодо захисту прав людини, та належним чином реагують на них.

Наприклад, ухвалою слідчого судді Краматорського міського суду Михальченко А.О. від 25.07.2018 (справа №234/11078/18; провадження №1-кс/234/4110/18) було надане судове доручення прокурору Донецької області у кримінальному провадженні №12018050390001270 за підозрою Краснюкова О.В. у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.3 ст.185 КК України, виконати перевірку пояснень підозрюваного Краснюкова О.В. щодо позбавлення його свободи без рішення суду та застосування до нього недозволених методів ведення досудового розслідування.

Підставою для надання доручення стало повідомлення підозрюваного Краснюкова О.В. під час судового засідання про те, що 22.07.2018 приблизно о 12 год. 00 хв. він був викрадений невідомими особами біля свого будинку за адресою: Донецька область, м. Краматорськ, вул. Я. Мудрого, буд. 24, та доставлений до приміщення колишнього управління по боротьбі з організованою злочинністю у м. Краматорськ, а потім до іншого приміщення на мікрорайоні «Лазурний» у м. Краматорську. При цьому він вважає, що його було викрадено співробітниками карного розшуку Краматорського ВП ГУНП. Також зазначив, що впродовж двох днів (з 22 по 24 липня 2018) йому взагалі ніхто не пояснював, що відбувається і з якого приводу він знаходиться у приміщення УБОЗа. На вимогу зустрітися з адвокатом йому було відмовлено і на знак протесту він двічі вдарився головою о кахель в результаті чого був госпіталізований і йому надана необхідна медична допомога.

Строк дії ухвали суду про тримання під вартою або продовження строку тримання під вартою не може перевищувати шістдесяті днів; строк тримання під домашнім арештом не може перевищувати двох місяців. Сукупний строк тримання особи під домашнім арештом під час досудового розслідування не може перевищувати шести місяців.

Під час підготовки узагальнення випадків обрання або продовження строку дії запобіжного заходу на строк, що перебільшує граничні встановлені КПК України, слідчими суддями Краматорського міського суду не встановлено.

Відтак, слідчими суддями враховуються вимоги п. п. 3, 4 ст. 5 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, практика Європейського суду з прав людини, вимоги КПК України, згідно з якими обмеження права особи на свободу і особисту недоторканість можливе лише в передбачених законом випадках за встановленою процедурою.

Розглядаючи клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, слідчий суддя має право заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення питання про застосування запобіжного заходу, вивчає матеріали кримінального провадження, вислуховує з цього приводу думку сторін кримінального провадження.

З проаналізованих ухвал слідчих суддів можна дійти висновку, що допит свідків за для вирішення питання про застосування запобіжного заходу не є поширеною практикою, але наприклад слідча суддя Сухоручко Ю.О. розглядаючи клопотання заступника начальника СВ СУ ВП сил АТО Альоши А.В. про обрання запобіжного заходу Виннику С.С., підозрюваному у

вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.3 ст.368 КК України (справа № 234/2392/18; провадження №1-кс/234/1373/18) допитала свідка Філіпovu І. О.

Згідно обліково-статистичних даних до Краматорського міського суду Донецької області за період з 01 січня 2018 року по 30 червня 2019 року надійшло 12 клопотань про зміну запобіжного заходу, 5 з яких задоволено, у 5 відмовлено, 2 залишено без розгляду.

Відповідно до ст.200 КПК України прокурор, слідчий за погодженням з прокурором має право звернутися в порядку, передбаченому статтею 184 цього Кодексу, до слідчого судді, суду із клопотанням про зміну запобіжного заходу, в тому числі про скасування, зміну або покладення додаткових обов'язків, передбачених частиною п'ятою статті 194 цього Кодексу, чи про зміну способу їх виконання.

Клопотання про зміну більш м'якого запобіжного заходу на запобіжний захід у вигляді тримання під вартою повинно містити докази порушення умов раніше обраного запобіжного заходу та обґрунтування наявності ризиків у провадженні. В інших випадках, слідчий суддя або суд не уповноважені змінювати запобіжний захід, проте відмова має бути також належним чином вмотивована.

Так, ухвалою слідчого судді Краматорського міського суду Нейла І.М. від 02.02.2018 (справа №234/1085/18; провадження №1-кс/234/547/18) за клопотанням слідчого змінено запобіжний захід Федорову Д.В., підозрюваному у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.2 ст.307 КК України, з домашнього арешту на тримання під вартою з альтернативним запобіжним заходом у вигляді застави.

Рішення слідчого судді мотивовано тим, що в судовому засіданні встановлено, що підозрюваний систематично порушує покладені на нього обов'язки та 20.12.2017, 22.12.2017 та в період з 27.12.2017 по 03.01.2017 самовільно залишив місце фактичного проживання, був відсутнім за місцем свого мешкання 09.01.2017, що свідчить про те, що він порушує умови обраного стосовно нього запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту застосування більш м'яких запобіжних заходів є неможливим.

Ухвалою слідчого судді Краматорського міського суду Костюкова Д.Г. від 08.09.2018 (справа №234/13998/18; провадження №1-кс/234/5188/18) за клопотанням слідчого змінено Мірошніченку Р.Ю., підозрюваному у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч.1 ст.121, ч.1 ст.125 КК України, запобіжний захід з тримання під вартою на домашній арешт з заборонаю залишати житло з 18.00 год. до 08.00 год.

Підставою для зміни запобіжного заходу є належна процесуальна поведінка підозрюваного (явка з повинною) та його допомога органу досудового розслідування у встановленні об'єктивної істини по справі.

Статтею 201 КПК України встановлено, що підозрюваний, обвинувачений, до якого застосовано запобіжний захід, його захисник, має право подати до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, клопотання про зміну запобіжного заходу, в тому числі про скасування чи зміну додаткових обов'язків, передбачених частиною п'ятою статті 194 цього Кодексу та покладених на нього слідчим суддею, судом, чи про зміну способу їх виконання.

Так, ухвалою слідчого судді Краматорського міського суду Лутая А.М. від 19.03.2019 (справа №234/6829/18; провадження №1-кс/234/1984/19) задоволено клопотання захисника про зміну запобіжного заходу застосованого до підозрюваного Аксьонова А.А. у виді домашнього арешту на особисте зобов'язання.

До вказаного висновку слідчий суддя дійшов враховуючи належну процесуальну поведінку підозрюваного після застосування до нього запобіжного заходу, його вік та стан здоров'я, а саме те, що підозрюваний є інвалідом 2 групи через онкологічне захворювання, потребує постійного нагляду за станом його здоров'я та консультацій в спеціалізованих медичних

зкладах щодо реабілітації після оперативного хірургічного втручання, з метою дотримання прав підозрюваного на своєчасну та якісну медичну допомогу.

Так, ухвалою слідчого судді Краматорського міського суду Заборського В.О. від 15.02.2019 (справа №234/1363/18; провадження №1-кс/234/1219/19) відмовлено у задоволенні клопотання захисника про зміну запобіжного заходу Бойку М.М., підозрюваному у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.3 ст.368 КК України. Ухвала мотивована тим, що вимоги клопотання захисника про скасування ухвали апеляційного суду про застосування запобіжного заходу та ухвали слідчого судді про продовження покладених на підозрюваного Бойка М.М. обов'язків, не ґрунтуються на вимогах чинного КПК України, оскільки скасування судового рішення не входить до повноважень слідчого судді та є прерогативою суду вищої інстанції. Відповідних підстав для зміни запобіжного заходу обраного Бойку М.М. у вигляді застави, які виникли після його обрання, стороною захисту в судовому засіданні не доведено, що є підставою для відмови у задоволенні даного клопотання.

Ухвалою слідчого судді Краматорського міського суду Пікалової Н.М. від 05.06.2019 (справа №234/1281/19; провадження №1-кс/234/4380/19) відмовлено у задоволенні клопотання захисника про зміну запобіжного заходу Боговиді О.О., підозрюваному у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. ч. 3,4 ст.187 КК України через те, що не заслуговують на увагу доводи захисника про недоведеність ризиків передбачених ст.177 КПК України, які б виправдовували обрання запобіжного заходу у виді тримання під вартою.

Так, раніше слідчим суддею враховано те, що метою застосування запобіжного заходу є забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків, а також запобігання спробам: 1) переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду; 2) знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення; 3) незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні; 4) перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином; 5) вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується.

Обираючи запобіжний захід Боговиди О.О., слідчий суддя дійшов висновку про наявність ризику переховування від органів досудового розслідування та/або суду, знищення, приховування або спотворення будь-яких із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення та незаконно впливати на потерпілого.

Посилання захисника на те, що раніше слідчий суддя не мотивував не можливість обрання до підозрюваного більш м'якої міри запобіжного заходу є безпідставними. Так, мотивуючи обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, слідчим суддею, окрім іншого, враховано, що підозрюваний офіційно не одружений та офіційно не працевлаштований. Крім того, підозрюваний проживає разом із потерпілим в межах одного міста Слов'янська, знає його данні. Разом з тим, слідчий суддя звернув увагу, що на даній стадії досудового розслідування органом досудового розслідування не виявлені всі докази, які мають значення для даного кримінального провадження. З огляду на вище наведене, зроблено правильний висновок про неможливість застосування більш м'якого запобіжного заходу.

Ухвалою слідчого судді Краматорського міського суду Марченко Л.М. від 22.10.2018 (справа №234/2645/18; провадження №1-кс/234/6059/18) відмовлено у задоволенні клопотання захисника про зміну запобіжного заходу Коломісць А.С., підозрюваній у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.3 ст.190 КК України через те, що під час обрання запобіжного заходу слідчим суддею була надана оцінка обґрунтованості підозри та наявним ризикам, передбаченим ст.177 КПК України, а також іншим обставинам, які враховуються при обранні запобіжного заходу.

Так, слідчим суддею було враховано те, що Коломієць А.С. може переховуватися від органів досудового розслідування або суду, оскільки у червні 2017 року їздила на тимчасову непідконтрольну українській владі територію до брата, а також у 2017 році чотири рази перетинала державний кордон України; встановлені додаткові епізоди вчинення злочину, що потребує допиту потерпілих та свідків, на яких може незаконно впливати підозрювана; може продовжити вчинення злочину з огляду на кількість викритих епізодів тяжкого корисливого злочину, вчиненого щодо осіб похилого віку, пенсіонерів, інваліда, недієздатної особи тощо.

Крім того, слідчим суддею були досліджені наведені підозрюваною та її захисником обставини, як то, що раніше не судима; з потерпілими вона не знайома, у зв'язку з чим не може з ними зв'язуватися та тиснути на них; раніше вона працювала вчителем, але була звільнена за відсутністю педагогічної освіти; має на утриманні малолітніх доньку та сина; щодо сина позбавлена батьківських прав та сплачує аліменти, однак звернулася до органу опіки та піклування щодо поновлення батьківських прав; хоча й не зареєстрована, але має місце постійного проживання у, де проживає разом із матір'ю.

Надані захисником у зв'язку з клопотанням про зміну запобіжного заходу характеристика на дитину, догляд за якою здійснювала її матір; акти про фактичне проживання підозрюваної у м. Слов'янську, не доводять нових обставин, які не були відомі слідчому судді на момент обрання запобіжного заходу.

Таким чином до нових обставин, на які посилається захисник у клопотанні про зміну запобіжного заходу, можна віднести факт захворювання матері підозрюваної на онкологічну хворобу, в підтвердження чого надані медичні документи, та доводи про сприяння органу слідства у здійсненні досудового розслідування кримінального провадження.

Разом з тим, з досліджених копій медичних документів вбачається, що виписний епікриз та виписка з історії хвороби датовані 2013 роком; довідка ВКК №954 від 16.10.2018 року не містить діагнозу; довідка міської лікарні №1, яка надана в оригіналі, містить вказівку діагнозу, однак не має дати її складання чи посилання на період захворювання; копія довідки МСЕК про встановлення 30.04.2015 року 2-ї групи інвалідності безстроково, підтверджує факт інвалідності від загального захворювання.

З огляду на вказане слідчий суддя дійшов висновку, що зазначені захисником нові обставини у сукупності з іншими обставинами по справі та ризиками, передбаченими ст.177 КПК України, є недостатніми підставами для зміни застосованого до підозрюваної запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на домашній арешт.

Слід зазначити, що у випадках, коли слідчий суддя/суд залишає без задоволення клопотання учасників провадження, подібних до вищенаведеного, таке судове рішення потребує вмотивування, яке виключає будь-які сумніви щодо наявності чи відсутності підстав для зміни запобіжного заходу. Обмеження в ухвалі вказівкою на те, що ці обставини не знайшли свого підтвердження без відповідної конкретизації, може порушити право на справедливий суд.

Відповідно до ч.5 ст.201 КПК України слідчий суддя, суд має право залишити без розгляду клопотання про зміну запобіжного заходу, подане раніше тридцяти днів з дня постановлення попередньої ухвали про застосування, зміну або відмову у зміні запобіжного заходу, якщо у ньому не зазначені нові обставини, які не розглядалися слідчим суддею, судом.

Наприклад, ухвалою слідчого судді Краматорського міського суду Донецької області Бакуменко А.В. від 01.10.2018 (справа №234/13395/18; провадження №1-кк/234/5722/18) клопотання захисника підозрюваної Коломієць А.С. залишено без розгляду через те, що подане раніше 30-ти днів з дня постановлення ухвали від 14.09.2018 про обрання запобіжного заходу, яка станом на 01.10.2018 перебуває на розгляді Донецького апеляційного суду.

Під час розгляду клопотань про продовження або зміну запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або домашнього арешту у кримінальних провадженнях, у яких такий

запобіжний захід застосовано протягом тривалого часу (як правило, за підозрою або обвинуваченню у вчиненні особливо тяжких злочинів), суд має право враховувати обставину фактичного тривалого строку тримання під вартою для прийняття законного рішення.

Прикладом порушення статті 5 Конвенції внаслідок необґрунтованого тривалого застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою є рішення ЄСПЛ від 04.07.2019 у справі «Соколовський проти України» (заява № 6433/18).

У цій справі заявник стверджував, що його арешт був незаконним та невинуватим, оскільки суди неодноразово посилалися на одні й ті ж підстави для його арешту, не надаючи ніяких подробиць у цьому відношенні. Він також стверджував, що хоча його тривалий арешт відповідав національному законодавству, він не був необхідним за даних обставин. Нарешті, він підкреслив, що суди не розглянули можливість застосування альтернативних запобіжних заходів після того, як його справу було передано до суду першої інстанції.

У пунктах 62-65 вказаного рішення ЄСПЛ зробив висновок, що всупереч твердженню Уряду, рішення районного суду від 2 та 6 грудня 2016 року не містили чітких та точних підстав для арешту заявника, а лише посилалися на доводи слідчого, без будь-якої перевірки правдоподібності підстав, на які він посилався. Що стосується посилання суду на ризик потенційного впливу заявника на свідків та спілкування з іншими особами онлайн на волі, Суд запитує, як існування цього ризику співвідноситься зі здатністю заявника бути звільненим під заставу.

Обґрунтування судів не змінювалося зі спливом часу. У своїх подальших рішеннях щодо продовження тримання заявника під вартою, а саме, у рішеннях, прийнятих 26 січня, 22 березня, 13 травня, 26 червня, 7 серпня, 3 жовтня та 30 листопада 2017 року та 24 січня 2018 року, суди повторювали одні й ті ж підстави, а саме, тяжкість обвинувачень проти заявника та ризик того, що він може втекти або перешкоджати розслідуванню шляхом впливу на свідків або знищення чи приховування доказів, або продовжить свою злочинну діяльність. Суд зазначає, що рішення стосовно арешту заявника були оформлені загальними термінами та містили повторювані фрази. Вони не свідчили, що суди провели належну оцінку фактів, які стосувалися питання того, чи такий запобіжний захід був необхідним за даних обставин на той стадії провадження.

Крім того, за винятком рішень від 26 січня та 22 березня 2017 року (див. пункт 11 вище), національні органи влади не розглянули можливість застосування будь-якого іншого запобіжного заходу в якості альтернативи арешту (див. *Osypenko v. Ukraine*, № 4634/04, §§ 77 та 79, 9 листопада 2010 року).

Під час обрання, продовження застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або домашнього арешту важливим також є питання забезпечення права на захист та його ефективного забезпечення.

Приписами ст. 508 КПК України встановлено, що до особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, можуть бути застосовані судом такі запобіжні заходи: 1) передання на піклування опікунам, близьким родичам чи членам сім'ї з обов'язковим лікарським наглядом; 2) поміщення до закладу з надання психіатричної допомоги в умовах, що виключають її небезпечну поведінку.

Передбачені частиною першою цієї статті запобіжні заходи застосовуються судом до особи з моменту встановлення факту розладу психічної діяльності чи психічної хвороби.

В період з 01.01.2018 по 30.06.2019 слідчими суддями було розглянуто два клопотання слідчих про зміну запобіжного заходу на підставі ст.508 КПК України.

Так, ухвалою слідчого судді Краматорського міського суду Донецької області Лутаєм А.М. від 21.09.2018 (справа №234/13032/18; провадження №1-кс/234/5526/18) встановлено, що постановою слідчого від 20.09.2018 року змінено порядок досудового розслідування відносно підозрюваного А., та вирішено продовжувати його згідно з правилами, передбаченими главою

39 КПК України, про кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру.

Згідно висновку судово-психіатричної експертизи А. страждає хронічним душевним захворюванням - органічне маячний (шізофреноподібне) розлад особистості і поведінки з помірним інтелектуально-мнестичним зниженням, розгальмування потягів, в стані нестійкої ремісії. Психічні і поведінкові порушення внаслідок вживання алкоголю з шкідливими наслідками. У період скоєння кримінального правопорушення А. знаходився в стані простого алкогольного сп'яніння, за психічним станом не міг усвідомлювати свої дії та керувати ними. У період скоєння кримінального правопорушення А. не знаходилася в тимчасово хворобливому стані (патологічний афект, патологічне сп'яніння, реакція "короткого замикання", сутінковий розлад свідомості і т. д.). В теперішній час, в зв'язку з інтелектуально-мнестичним зниженням, органічними змінами, стійкими афективними порушеннями, відсутністю критичного ставлення до свого стану і поведінки, в стані нестійкої ремісії, А. не може усвідомлювати власні дії та керувати ними. А. потребує застосування примусових заходів медичного характеру у вигляді госпіталізації до психіатричного закладу із звичайним наглядом. За своїм психічним станом А. представляв соціальну небезпеку для самого себе, для оточуючих на момент вчинення правопорушення, і являє соціальну небезпеку в даний час. Є ймовірність заподіяння А. іншого суттєвої шкоди. За своїм психічним станом А. не може брати участь в судовому засіданні.

Постановою слідчого від 20.09.2018 року залучено у якості законного представника А. батька останнього, Б., 1952 року народження.

Через вказані обставини слідчий суддя прийшов до висновку, що оскільки, раніше до А. був застосований запобіжний захід у вигляді домашнього арешту, після чого була проведена судово-психіатрична експертиза за висновками якої останній потребує застосування примусових заходів медичного характеру у вигляді госпіталізації до психіатричного закладу із звичайним наглядом, необхідно змінити А. запобіжний захід з домашнього арешту на передання його на піклування близьким родичам з обов'язковим лікарським наглядом.

Висновки

Судовий контроль забезпечує дотримання прав підозрюваних/обвинувачених згідно із ст. 5 Конвенції (в частині реалізації права на забезпечення періодичного контролю за законністю застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або домашнього арешту) як на стадії досудового розслідування так і в судовому провадженні.

Результати узагальнення судової практики свідчать, що при розгляді клопотань слідчих, прокурорів про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або домашнього арешту, зміну запобіжного заходу тощо слідчі судді перевіряють обґрунтованість наведених у клопотанні доводів про необхідність застосування найсуворішого запобіжного заходу, встановлюють доведеність прокурором наявності всіх обставин, передбачених ч. 1 ст. 194 КПК України, наявність обґрунтованої підозри у вчиненні підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення, наявність ризиків, передбачених ст. 177 КПК України, недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні, конкретні обставини справи та дані про особу підозрюваного, обвинуваченого, тяжкість покарання, що йому загрожує, його вік, стан здоров'я, сімейний стан, наявність місця реєстрації та постійного місця проживання, майновий стан та інші обставини, що характеризують особу підозрюваного, дані про соціальні зв'язки та спосіб життя і задовольняють клопотання лише за наявності передбачених законом підстав.

Суддя-спікер Краматорського
міського суду Донецької області

А.О. Михальченко